

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli 2.4.2008

KOM(2008) 165 v konečnom znení

BIELA KNIHA o

Žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES

{SEK(2008) 404

SEK (2008) 405

SEK (2008) 406}

BIELA KNIHA o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES

1. ÚČEL A ROZSAH PÔSOBNOSTI BIELEJ KNIHY

1.1. Prečo je potrebná Biela kniha o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES?

Každému občanovi alebo podniku, ktorý utrpel ujmu v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel ES (články 81 a 82 Zmluvy o ES) musí byť umožnené vymáhať náhradu škody od strany, ktorá škodu spôsobila. Ako Európsky súdny dvor pripomenul v rokoch 2001 a 2006,¹ toto **právo poškodených osôb na kompenzáciu škôd** je zaručené v **právnych predpisoch Spoločenstva**.

Napriek požiadavke ustanoviť účinný právny rámec, ktorý by umožnil, aby sa uplatnenie práva na náhradu škody stalo skutočnosťou, a hoci v poslednom období sa v niektorých členských štátoch ukazujú určité známky zlepšenia, **v súčasnosti je prax taká, že osoby poškodené v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel ES len zriedkavo dostanú náhradu** za utrpenú ujmu. Výška kompenzácií, o ktorú tieto poškodené osoby prichádzajú, sa pohybuje v rozsahu niekoľkých miliárd EUR ročne.²

Komisia vo svojej zelenej knihe z roku 2005 dospela k záveru, že tento nedostatok je v prevažnej miere dôsledkom **rôznych právnych a procedurálnych prekážok** v predpisoch členských štátov upravujúcich žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel podané pred vnútroštátnymi súdmi. Takéto prípady týkajúce sa náhrady škody pre porušenie antitrustových pravidiel sa skutočne vyznačujú radom zvláštností, ktoré často nie sú dostatočne upravené v bežných predpisoch o občianskoprávnej zodpovednosti a o príslušnom konaní. V dôsledku toho dochádza k značnej **právnej neistote**.³ Medzi uvedené zvláštnosti patrí nutnosť predložiť veľmi zložitú vecnú a ekonomickú analýzu, častá nedostupnosť kľúčových dôkazov alebo ich zatajovanie žalovanými, a často nepriaznivý pomer podstúpeného rizika a prínosu pre žalobcov.

Súčasnú neúčinnosť žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel by najlepšie vyriešila kombinácia opatrení na úrovni Spoločenstva a na vnútroštátnej úrovni v záujme dosiahnutia účinnej minimálnej ochrany práva poškodených osôb na náhradu škody podľa článkov 81 a 82 v každom členskom štáte, ako aj v záujme vytvorenia vyrovnanějších podmienok a väčšej právnej istoty v rámci EÚ.

Európsky parlament, podobne ako aj ďalšie zainteresované strany,⁴ súhlasil so zisteniami uvedenými v zelenej knihe, a vyzval Komisiu, aby vypracovala bielu knihu s podrobnými návrhmi na riešenie prekážok účinnejšieho systému podávania žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel.

¹ Vec C-453/99, *Courage and Crehan*, [2001] Zb. rozh. SD I-6297, a spojené veci C-295–298/04, *Manfredi*, [2006] Zb. rozh. SD I-6619.

² Pozri oddiel 2.2 správy o posúdení vplyvu (IAR).

³ *Tamtiež*, v oddiele 2.3.

⁴ Uznesenie z 25. apríla 2007 (2006/2207(INI)).

1.2. Ciele, hlavné zásady a rozsah pôsobnosti bielej knihy

V tejto bielej knihe sa zvažujú a predkladajú návrhy na politické možnosti a špecifické opatrenia, ktoré by zabezpečili vo väčšom rozsahu ako je to v súčasnosti, aby **všetky osoby poškodené** v dôsledku porušovania práva ES o hospodárskej súťaži **mali prístup k účinným mechanizmom na nápravu a aby mohli dostať plnú kompenzáciu** za utrpenú ujmu.

Táto biela kniha by sa mala čítať spolu s dvoma pracovnými dokumentmi útvarov Komisie: a) s pracovným dokumentom útvarov Komisie o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES (ďalej len „SWP“), v ktorom sú podrobnejšie objasnené zretele, ktoré sa brali do úvahy pri vypracúvaní tejto bielej knihy, a v ktorom je uvedený stručný prehľad existujúceho *acquis communautaire*; a b) so správou o posúdení vplyvu (ďalej len „IAR“), ktorá analyzuje potenciálne prínosy a náklady jednotlivých politických možností, a so zhrnutím tejto správy.

Základným cieľom tejto bielej knihy je zlepšiť právne podmienky poškodených osôb na uplatňovanie ich práva na náhradu všetkých škôd utrpených v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel ES – ktoré vyplýva zo zmluvy. Prvoradou a hlavnou zásadou je preto **plná kompenzácia**.

Účinnnejšie mechanizmy kompenzácie v praxi znamenajú, že náklady súvisiace s porušením antitrustových pravidiel budú niesť porušovatelia, a nie poškodené osoby ani subjekty, ktoré dodržiavajú právo. Účinné nápravné prostriedky pre súkromné subjekty navyše zvyšujú pravdepodobnosť, že sa zistí väčší počet nezákonných obmedzení hospodárskej súťaže a že porušovatelia budú niesť zodpovednosť.⁵ Zlepšenie spravodlivých kompenzačných mechanizmov by preto malo prospešné účinky aj **samo osebe**, lebo by **odradzovalo** od budúcich porušení a viedlo by k väčšiemu dodržiavaniu antitrustových pravidiel ES. Zabezpečenie nenarušenej hospodárskej súťaže je neoddeliteľnou súčasťou vnútorného trhu a dôležitým predpokladom pre uplatňovanie Lisabonskej stratégie. Dodržiavanie zásad hospodárskej súťaže prispieva k lepšiemu rozdeľovaniu zdrojov, väčšej ekonomickej účinnosti, zvýšeniu počtu inovácií a k nižším cenám.

Komisia sa riadila aj ďalšou dôležitou zásadou spočívajúcou v tom, že právny rámec pre zvýšenie účinnosti žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel by mal vychádzať zo skutočne európskeho prístupu. Politické možnosti navrhované v tejto bielej knihe preto predstavujú **vyvážené opatrenia**, ktoré majú korene v **európskej právnej kultúre a tradíciách**.

Ďalšou dôležitou zásadou politiky Komisie je **zachovanie dôsledného presadzovania** článkov 81 a 82 zo strany Komisie a príslušných orgánov členských štátov pre hospodársku súťaž. Opatrenia navrhované v tejto bielej knihe sú preto zamerané na vytvorenie účinného systému presadzovania práva súkromnými osobami prostredníctvom žalôb o náhradu škody, ktorý by dopĺňal, ale nenahrádzal ani neohrozoval presadzovanie práva verejnými subjektmi.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a v súlade s požiadavkou Súdneho dvora, že *každá* osoba poškodená v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel musí mať možnosť účinne uplatniť svoje právo na kompenzáciu, sa otázky riešené v tejto bielej knihe týkajú v zásade **všetkých kategórií poškodených osôb, všetkých druhov porušenia** článkov 81 a 82 a **všetkých odvetví hospodárstva**. Komisia považuje za náležité aj to, že predmetná politika by sa mala

⁵ Pozri IAR, oddiel 2.1.

vzťahovať tak na žaloby o náhradu škody, ktoré nasledujú potom, čo orgán pre hospodársku súťaž zistil porušenie, ako aj na žaloby o náhradu škody, ktoré nevychádzajú z takéhoto zistenia.

2. NAVRHOVANÉ OPATRENIA A POLITICKÉ MOŽNOSTI

2.1. Právo podať žalobu: nepriami kupujúci a kolektívne mechanizmy odškodnenia

Vzhľadom na právo podať žalobu Komisia privítala skutočnosť, že Súdny dvor potvrdil, že „**každá osoba**“, ktorá utrpela ujmu spôsobenú porušením antitrustových pravidiel, musí mať možnosť požadovať náhradu škody pred vnútroštátnymi súdmi.⁶ Táto zásada sa vzťahuje aj na **nepriamych kupujúcich**, čiže na kupujúcich, ktorí neboli v priamom kontakte s porušovateľom, ale ktorí napriek tomu utrpeli značnú ujmu v dôsledku nezákonného zvýšenia ceny, ktoré sa prostredníctvom distribučného reťazca prenieslo aj na nich.

Pokiaľ ide o **kolektívne mechanizmy odškodnenia**, Komisia zastáva názor, že existuje výrazná potreba vytvoriť mechanizmy, ktoré by umožnili spojenie jednotlivých nárokov osôb poškodených v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel. Jednotlivých spotrebiteľov, ale aj malé podniky, predovšetkým tie, ktoré utrpeli **viacero malých škôd relatívne nízkej hodnoty**, však často odradzujú od podania individuálnych žalôb o náhradu škody náklady s tým súvisiace, ale aj predlžovanie konania, neistota a ďalšie riziká a ťažkosti s tým spojené. V dôsledku toho mnohí z týchto poškodených osôb v súčasnosti **nedostanú kompenzáciu**. Vo výnimočných prípadoch, keď dôjde k podaniu väčšieho množstva individuálnych žalôb týkajúcich sa toho istého porušenia, vznikne situácia, keď príslušné **postupy nie sú účinné** ani pre žalobcov, ani pre žalovaných ani pre súdny systém.

Komisia preto v záujme účinného riešenia uvedených problémov v oblasti antitrustových opatrení navrhuje⁷ kombináciu dvoch dopĺňajúcich sa kolektívnych mechanizmov odškodnenia:

- **žaloby podané v zastúpení**, ktoré podajú **oprávnené subjekty**, napríklad združenia spotrebiteľov, štátne orgány alebo obchodné združenia, v mene identifikovaných alebo, skôr v ojedinelých prípadoch, identifikovateľných poškodených osôb. Tieto subjekty sú buď i) vopred oficiálne určené, alebo ii) oprávnené členským štátom, aby podali v tejto veci *ad hoc* žalobu v mene niektorého alebo všetkých svojich členov v prípade určitého porušenia antitrustových pravidiel; a
- **kolektívne žaloby typu opt-in**, v ktorých sa poškodené osoby **výslovne rozhodnú** spojiť svoje individuálne nároky na náhradu utrpenej ujmy do jednej žaloby.

Berúc do úvahy, že oprávnené subjekty nebudú schopné alebo ochotné zaoberať sa každým nárokom, je potrebné, aby sa tieto dva druhy žaloby navzájom **dopĺňali** v záujme zabezpečenia kolektívnych mechanizmov odškodnenia pre osoby poškodené v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel. Na dôvažok, je dôležité, aby poškodené osoby neboli zbavené svojho práva podať individuálnu žalobu o náhradu škody v prípade, že tak majú v úmysle urobiť. Mali by sa však zaviesť kontrolné mechanizmy, aby nedochádzalo k viacnásobnej kompenzácii za tú istú ujmu.

⁶ *Manfredi* (pozri poznámku pod čiarou č. 1), bod 61.

⁷ Hlavné dôvody pozri v kapitole 2 SWP.

Tieto návrhy týkajúce sa žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel sú súčasťou širšej iniciatívy Komisie, ktorej účelom je posilnenie kolektívnych mechanizmov odškodnenia v EÚ, a v tomto kontexte sa môžu ďalej rozpracovať.

2.2. Prístup k dôkazom: poskytnutie informácií *inter partes*

Konania vo veci hospodárskej súťaže sú obzvlášť náročné na faktografickú zložku. Značná časť **hlavných dôkazov** potrebných na dokázanie skutkovej podstaty v prípade škody pre porušenie antitrustových pravidiel je často **zatajovaná** a, keďže uvedené dôkazy **má k dispozícii žalovaný**, prípadne tretie strany, nie sú spravidla dostatočne známe žalobcovi.

Je vecou zásadného významu, aby sa prekonala táto štrukturálna **informačná asymetria** a zlepšil sa prístup poškodených osôb k príslušným dôkazom, a nemenej dôležité je **predchádzať negatívnym účinkom** vyplývajúcim z príliš široko chápanej a ťažko uplatniteľnej povinnosti poskytnúť informácie, medzi ktoré patrí aj **riziko zneužitia**.

Komisia preto navrhuje, že v rámci EÚ by sa mala zaručiť **minimálna úroveň poskytnutia informácií *inter partes* (medzi stranami)** vo veciach škody vzniknutej pre porušenie antitrustových pravidiel ES. V súlade s filozofiou prijatou v smernici o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva (smernica 2004/48/ES) by prístup k dôkazom mal vychádzať zo zásad **poskytovania faktických informácií a prísnej súdnej kontroly** vierohodnosti nároku a primeranosti žiadosti o poskytnutie informácií. Komisia preto navrhuje,⁸ že:

- vnútroštátne sudy by mali mať **za určitých podmienok** právomoc nariadiť stranám konania alebo tretím stranám, aby **poskytli presne stanovené kategórie závažných dôkazov**;
- vydanie nariadenia na poskytnutie informácií **by malo byť podmienené tým**, že žalobca:
 - **predložil všetky fakty a dôkazné prostriedky**, ktoré mu sú **primerane dostupné**, za podmienky, že uvedené dôkazné prostriedky **vierohodne** preukážu podozrenie, že utrpel ujmu v dôsledku porušenia predpisov o hospodárskej súťaži žalovaným;
 - uspokojivo preukázal súdu, že napriek tomu, že vyvinul všetko úsilie, ktoré možno racionálne očakávať, **nebol schopný iným spôsobom získať požadovaný dôkaz**;
 - v postačujúcom rozsahu **spresnil kategórie dôkazov**, ktoré by sa mali poskytnúť;
a
 - presvedčil súd, že navrhované poskytnutie informácií je nielen **dôležité** pre danú vec, ale aj **nevyhnutné a primerané**;
- mala by sa poskytnúť adekvátna ochrana vyhláseniam spoločností, ktoré žiadajú o zhovievavosť, ako aj vyšetrovaniam orgánov pre hospodársku súťaž;
- aby sa predišlo **zničeniu dôležitých dôkazov** alebo **odmietnutiu** dodržiavať nariadenie o poskytnutí informácií, sudy by mali mať právomoc uložiť dostatočne **odstrašujúce**

⁸ Hlavné dôvody pozri v kapitole 3 SWP.

sankcie, vrátane právomoci vyvodiť nepriaznivé závery v občianskych konaniach o náhradu škody.

2.3. Závazný účinok rozhodnutí vnútroštátnych orgánov pre hospodársku súťaž

Ak **Európska komisia** zistí porušenie článku 81 alebo článku 82 Zmluvy o ES, osoby poškodené v dôsledku tohto porušenia sa môžu, na základe ustálenej judikatúry a článku 16 ods. 1 nariadenia 1/2003, opierať o toto rozhodnutie ako o nezvratný dôkaz v občianskych konaniach o náhradu škody. Pokiaľ ide o **rozhodnutia** vnútroštátnych orgánov pre hospodársku súťaž (ďalej len „**NCA**“), ktoré zistili porušenie článku 81 alebo článku 82, podobné pravidlá sú v súčasnosti zavedené iba v niektorých členských štátoch.

Komisia nevidí dôvod, prečo by sa konečné rozhodnutie⁹ týkajúce sa článku 81 alebo článku 82, ktoré prijal NCA patriaci do Európskej siete pre hospodársku súťaž (ďalej len „**ECN**“), a konečný rozsudok súdu, ktorý preskúmava tieto rozhodnutia a ktorý potvrdil rozhodnutie NCA alebo sám zistil porušenie uvedených článkov, nemalo uznávať v každom členskom štáte ako nevyvrátiteľný dôkaz porušenia v následných občianskych konaniach o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel.

Pravidlo prijaté na tento účel by zabezpečilo viac **konzistentné uplatňovanie** článkov 81 a 82 rôznymi vnútroštátnymi orgánmi a zvýšilo by **právnú istotu**. Okrem toho by výrazne zvýšilo **účinnosť** žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel a **zjednodušilo by procedurálnu stránku** príslušných konaní. Ak totiž žalovaní vedia spochybniť, že porušili článok 81 alebo článok 82, hoci to bolo zistené v rozhodnutí NCA a prípadne potvrdené súdom, ktorý preskúmava tieto rozhodnutia, potom súd, na ktorý bola podaná žaloba o náhradu škody, musí opätovne preskúmať skutkovú podstatu a právne aspekty, ktoré už boli preskúmané a posúdené špecializovaným verejným orgánom (a súdom, ktorý preskúmava tieto rozhodnutia). Takáto dvojnásobná skutková a právna analýza vedie k značným ďalším nákladom, k predĺženiu konania a zvýšeniu nevyspytateľnosti výsledkov žaloby o náhradu škody podanej poškodenou osobou.

Komisia preto odporúča¹⁰ zavedenie tohto pravidla:

- vnútroštátne súdy, ktoré majú rozhodnúť v konaniach o náhradu škody týkajúcich sa postupov podľa článku 81 alebo článku 82, vo veci ktorých už **NCA** patriaci do siete ECN vydal **konečné rozhodnutie**, v ktorom zistil porušenie uvedených článkov, alebo vo veci ktorých **súd, ktorý preskúmava tieto rozhodnutia**, vydal **konečný rozsudok**, ktorým potvrdil rozhodnutie NCA, alebo sám zistil porušenie, **nemôžu prijať rozhodnutia, ktoré by boli v rozpore** s ktorýmkoľvek z uvedených rozhodnutí alebo rozsudkov.

Táto povinnosť by sa mala uplatňovať bez toho, aby bolo dotknuté právo, prípadne povinnosť, vnútroštátnych súdov požadovať vyjasnenie výkladu článku 81 alebo článku 82 podľa článku 234 Zmluvy o ES.

⁹ Rozhodnutia NCA sú vo všetkých členských štátoch predmetom súdneho preskúmania. Rozhodnutia NCA sa považujú za *konečné* vtedy, keď už ďalej nemôžu byť predmetom preskúmania, čiže ide o rozhodnutia, ktoré neboli predmetom odvolania v rámci platných lehôt, t.j. osoby, ktorým boli určené, ich prijali, a o rozhodnutia, ktoré boli potvrdené príslušnými súdmi, ktoré preskúmavajú tieto rozhodnutia.

¹⁰ Hlavné dôvody pozri v kapitole 4 SWP.

Uvedené pravidlo priznáva záväzný účinok iba rozhodnutiam, ktoré sú konečné, t.j. v prípade, keď žalovaný **vyčerpal všetky možnosti odvolania sa**, a vzťahuje sa iba na **tie isté postupy a na ten istý podnik (tie isté podniky)**, vo veci ktorých NCA alebo súd, ktorý preskúmava tieto rozhodnutia, zistil porušenie.

2.4. Požiadavka preukázania zavinenia

Ak **sa preukázalo** porušenie článku 81 alebo článku 82, členské štáty zaujímajú odlišné prístupy k požiadavke **preukázania zavinenia** na účel nárokovania si náhrady škody.

Niektoré členské štáty nevyžadujú preukázanie zavinenia ako podmienku pre požadovanie náhrady škody pre porušenie antitrustových pravidiel, alebo sa v nich vychádza z nevyvrátiteľného predpokladu existencie zavinenia v prípade, že bolo dokázané porušenie. Komisia nevidí žiadny politický dôvod proti uplatňovaniu takéhoto prístupu.

Pokiaľ ide o iné členské štáty, z judikatúry Súdneho dvora o podmienkach občianskoprávnej zodpovednosti za porušenie priamo uplatniteľných pravidiel Zmluvy, napríklad článkov 81 a 82, a zo zásady prihliadania na účinnosť vyplýva, že požiadavky preukázania viny stanovené podľa vnútroštátneho práva by sa mali obmedziť. Komisia nevidí dôvod, prečo by porušovatelia mali byť zbavení zodpovednosti na základe absencie zavinenia, s výnimkou prípadov, keď porušovateľ urobil ospravedlniteľnú chybu.

Komisia preto navrhuje¹¹ prijatie opatrenia na vyjasnenie tejto veci v prípade členských štátov, ktoré vyžadujú dokázanie zavinenia:

- keď poškodená osoba **preukázala porušenie článku 81 alebo článku 82, porušovateľ by mal niest' zodpovednosť za spôsobenú škodu, s výnimkou prípadu, keď preukáže, že predmetné porušenie bolo dôsledkom skutočne ospravedlniteľnej chyby;**
- chyba by bola **ospravedlniteľná** v prípade, ak by si dôveryhodná osoba, ktorá inak uplatňuje vysokú úroveň starostlivosti, nebola vedomá toho, že predmetné konanie viedlo k obmedzeniu hospodárskej súťaže.

2.5. Náhrada škody

Komisia privítala potvrdenie zo strany Súdneho dvora ohľadne **druhov ujmy**, za ktoré by osoby poškodené v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel mali dostať kompenzáciu.¹² Súdny dvor zdôraznil, že poškodené osoby musia dostať prinajmenšom **plnú kompenzáciu reálnej hodnoty utrpenej ujmy**. Nárok na plnú kompenzáciu sa preto nevzťahuje iba na **skutočnú ujmu** utrpenú v dôsledku ceny zvýšenej v súvislosti s porušením hospodárskej súťaže, ale aj na **stratu zisku** v dôsledku akéhokoľvek zníženia predaja, a zahrňuje to aj **právo na úroky**.

Komisia z dôvodu potreby právnej istoty a na účel zvýšenia povedomia potenciálnych porušovateľov a poškodených osôb navrhuje **kodifikovať** v právnych nástrojoch Spoločenstva **súčasnú *acquis communautaire*** o rozsahu náhrady škody, ktorú môžu dostať osoby poškodené v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel.

¹¹ Hlavné dôvody pozri v kapitole 5 SWP.

¹² *Manfredi* (pozri poznámku pod čiarou č. 1), body 95 a 97.

Keď bude jasný rozsah škody, potom treba **vypočítať výšku náhrady**. Tento výpočet často býva značne komplikovaný, pretože pri ňom treba brať do úvahy **hypotetický scenár** ekonomickej situácie poškodenej osoby v rámci trhu s nenarušenou hospodárskou súťažou. Môže byť **priveľmi náročný** alebo dokonca prakticky nemožný, ak sa do dôsledkov uplatňuje zásada, že vždy treba presne vypočítať presnú výšku utrpenej škody. Okrem toho, požiadavky zložitých výpočtov môžu byť vzhľadom na výšku utrpenej škody neprimerané.

Komisia preto v záujme **uľahčenia výpočtu škody** má v úmysle:¹³

- pripraviť rámcové pragmatické, nezáväzné usmernenie týkajúce sa **kvantifikácie** škody v prípadoch porušenia antitrustových pravidiel, napr. prostredníctvom **približných metód výpočtu** alebo **zjednodušených pravidiel na odhad** škody.

2.6. Prenesenie zvýšenej ceny

Ak priamy zákazník porušovateľa plne alebo čiastočne preniesol nezákonné zvýšenie ceny na svojich vlastných zákazníkov (nepriamych kupujúcich), môže z toho vyplývať niekoľko právnych otázok. V súčasnosti to môže mať za následok značný stupeň právnej neistoty a ťažkosti pri uplatňovaní žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel.

Na jednej strane, problémy vzniknú vtedy, keď sa **porušovateľ na svoju obhajobu** odvoláva na toto prenesenie zvýšenia ceny proti žalobnému návrhu o náhradu škody, argumentujúc, že žalobca neutrpel žiadnu stratu, pretože preniesol zvýšenie cien na svojich zákazníkov.

Komisia pripomína, že Súdny dvor kladie dôraz na **zásadu kompenzácie škody** a že uvádza, že **náhradu škody by mala dostať každá poškodená osoba**, ktorá vie preukázať dostatočnú príčinnú súvislosť s porušením. Vzhľadom na tieto súvislosti by sa malo porušovateľom umožniť, aby sa mohli odvolať na možné prenesenie zvýšenia ceny na ďalšie osoby. Zamietnutie možnosti takejto obhajoby by skutočne mohlo viesť k **nespravodlivému obohateniu sa** kupujúcich, ktorí preniesli zvýšenie ceny na ďalšie osoby, a k neprimeranej **viacnásobnej kompenzácii** za nezákonné zvýšenie ceny žalovaným. Komisia preto navrhuje,¹⁴ že:

- **žalovaní** by mali mať nárok **na to, aby sa na svoju obhajobu mohli odvolávať na prenesenie škody na ďalšie osoby** proti žalobnému návrhu o náhradu škody za zvýšenie ceny. Miera dôkazov požadovaných pre túto obhajobu by nemala byť nižšia ako miera, do akej musí žalobca dokázať vznik škody.

Na druhej strane, ťažkosti vznikajú aj vtedy, keď sa **nepriamy kupujúci** odvoláva na prenesenie zvýšenia ceny, aby **preukázal utrpenú ujmu**. Kupujúci nachádzajúci sa na konci alebo takmer na konci distribučného reťazca sú často osobami najviac poškodenými v dôsledku porušenia antitrustových pravidiel, ale vzhľadom na ich **odstup od miesta, kde došlo k porušeniu**, je pre nich obzvlášť ťažké predložiť dostatočné dôkazy o existencii a rozsahu prenesenia nezákonného zvýšenia ceny na ďalšie subjekty v rámci distribučného reťazca. Ak takí žalobcovia nie sú schopní predložiť takýto dôkaz, **nedostanú kompenzáciu**, a porušovateľ, ktorý mohol úspešne použiť na svoju obhajobu skutočnosť, že ďalší žalobca, nachádzajúci sa vyššie v rámci distribučného reťazca, preniesol zvýšenie ceny na ďalšie osoby, by si potom mohol ponechať **nespravodlivo nadobudnutý zisk**.

¹³ Hlavné dôvody pozri v kapitole 6 SWP.

¹⁴ Hlavné dôvody pozri v kapitole 7 SWP.

Komisia preto v záujme toho, aby nedošlo k takejto situácii, navrhuje zmierniť bremeno poškodenej osoby, a odporúča,¹⁵ že:

- nepriami kupujúci by mali mať možnosť spoliehať sa na vyvrátiteľný predpoklad, že nezákonné zvýšenie ceny bolo v celom rozsahu prenesené na nich.

V prípade spojených, súbežných alebo za sebou nasledujúcich žalôb podaných kupujúcimi nachádzajúcimi sa na rozličných stupňoch distribučného reťazca, sa vnútroštátne súdy vyzývajú, aby plne využili všetky mechanizmy, ktoré majú k dispozícii podľa vnútroštátneho práva, práva Spoločenstva alebo medzinárodného práva, v záujme predchádzania neprimerane nízkej alebo nadmernej kompenzácie za ujmu spôsobenú v dôsledku porušenia práva o hospodárskej súťaži.

2.7. Premlčacia lehota

Premlčacia lehota zohráva dôležitú úlohu pri zabezpečovaní **právnej istoty**, avšak zároveň môže tvoriť podstatnú **prekážku** získania náhrady za škodu, a to tak pri jednotlivých žalobách, ako aj pri následných žalobách.

Pokiaľ ide o stanovenie **začiatku premlčacej lehoty**, poškodené osoby môžu mať s tým praktické problémy v prípade pokračujúceho alebo opakovaného porušovania alebo vtedy, keď si odôvodnene nemohli byť vedomé porušovania. K prípadu, keď si nemohli byť vedomí porušovania, často dochádza vo vzťahu ku najviac závažným a škodlivým porušeniam práva o hospodárskej súťaži, napr. kartelom, ktoré často zostávajú utajené, a to tak v priebehu svojej existencie, ako aj po jej ukončení.

Komisia preto navrhuje,¹⁶ že premlčacia lehota by nemala **začať plynúť**:

- v prípade **pokračujúceho alebo opakovaného porušovania** pred dátumom, keď sa **porušovanie skončí**;
- predtým, ako možno **odôvodnene očakávať**, že poškodené osoby **získali informácie o porušení a o ujme**, ktorú im to spôsobilo.

Aby zostala ponechaná možnosť podania následných žalôb, mali by sa prijať opatrenia na zamedzenie uplynutia premlčacej lehoty, kým **ešte prebieha verejné presadzovanie** uplatňovania pravidiel o hospodárskej súťaži zo strany orgánov pre hospodársku súťaž (a súdov, ktoré preskúmavajú tieto rozhodnutia). Komisia na tento účel uprednostňuje možnosť stanovenia **novej premlčacej lehoty**, ktorá začne plynúť vtedy, keď orgán pre hospodársku súťaž alebo súd, ktorý preskúmava uvedené rozhodnutia, prijme rozhodnutie vo veci porušenia, pred možnosťou **pozastavenia premlčacej lehoty** v priebehu verejného konania.

V druhom z uvedených prípadov by mohlo byť pre žalobcov (a pre žalovaných) **t ťažké presne stanoviť** zostávajúcu časť premlčacej lehoty, a to vzhľadom na skutočnosť, že začatie a uzavretie konania zo strany príslušných orgánov nie je vždy verejne známe. Navyše, ak by k pozastaveniu malo dôjsť vo veľmi neskorej etape premlčacej lehoty, potom **by už nemuselo byť dost času** na prípravu žaloby.

Komisia preto navrhuje,¹⁷ že:

¹⁵ Hlavné dôvody pozri *tamtiež*.

¹⁶ Hlavné dôvody pozri v kapitole 8 SWP.

- **nová premlčacia lehota** v dĺžke aspoň **dvoch rokov** by mala začať plynúť vtedy, keď sa **rozhodnutie o porušení**, o ktoré sa opiera žalobca v ďalšom konaní, stane **konečným**.

2.8. Náklady na žaloby o náhradu škody

Náklady spojené so žalobami o náhradu škody pre porušenie antitrustového práva, a takisto aj **pravidlá rozdelenia nákladov**, sa môžu stať rozhodujúcou prekážkou podávania žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel, pretože tieto žaloby môžu byť obzvlášť nákladné a sú vo všeobecnosti zložitejšie a viac časovo náročné ako iné druhy občianskoprávných žalôb.

Komisia zastáva názor, že by bolo prospešné, keby členské štáty považovali o pravidlách týkajúcich sa úhrady nákladov, ktoré sa uplatňujú v rámci EÚ, aby sa **umožnilo podávať meritórne žaloby**, pri ktorých by inak náklady zabránili podaniu žalôb, a to predovšetkým v prípade žalobcov, ktorých finančná situácia je omnoho horšia ako finančná situácia žalovaného.

Náležitá pozornosť by sa mala venovať mechanizmom podporujúcim **včasné vyriešenie prípadov**, napr. prostredníctvom dohôd. Tým by sa výrazne znížili alebo odstránili súdne trovy zúčastnených strán a rovnako aj náklady na súdny systém.

Členské štáty by mali považovať aj o zavedení, v prípade potreby, obmedzení výšky **súdnych poplatkov** súvisiacich so žalobami o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel.

Napokon, Komisia vyzýva členské štáty, aby považovali o svojich **pravidlách rozdeľovania nákladov**, aby sa znížila neistota potenciálnych žalobcov ohľadne nákladov, ktoré by mohli znášať. Zásada, že „platí strana, ktorá prehrá spor“, ktorá platí vo väčšine členských štátov EÚ, zohráva dôležitú rolu pri odfiltrovaní nemeritórnych žalôb. Za určitých okolností by však táto zásada mohla odradiť aj poškodené osoby s meritórnymi žalobami. Vnútroštátnym súdom by sa preto malo umožniť, aby sa mohli odchýliť od tejto zásady, napríklad tým, že zaručia, že neúspešný žalobca nebude musieť znášať náklady žalovaného, ktoré vznikli neodôvodnene alebo boli svojvoľne naučtované, prípadne sa stali nadmernými z iného dôvodu.

Komisia preto odporúča,¹⁸ aby členské štáty:

- navrhli procedurálne pravidlá, ktorými by sa podporovali **dohody** ako prostriedok na zníženie nákladov;
- stanovili **súdne poplatky** vhodným spôsobom, aby sa nestali neprimeranou prekážkou podania žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel;
- umožnili vnútroštátnym súdom, aby mohli vydávať **nariadenia o úhrade nákladov**, ktoré by sa v určitých odôvodniteľných prípadoch odchýľovali od bežných pravidiel týkajúcich sa úhrady nákladov, a to podľa možnosti ešte pred začatím konania. Takéto nariadenia o úhrade nákladov by zaručili, že žalobca by ani v prípade neúspechu nemusel znášať všetky náklady, ktoré vznikli druhej strane.

¹⁷ Hlavné dôvody pozri *tamtiež*.

¹⁸ Hlavné dôvody pozri v kapitole 9 SWP.

2.9. Súčinnosť medzi programami zhovievavosti a žalobami o náhradu škody

Je dôležité zabezpečiť príťažlivosť programov zhovievavosti, a to tak v záujme presadzovania práva zo strany súkromných osôb, ako aj zo strany verejných orgánov.

V súvislosti so žalobami o náhradu škody podanými súkromnými osobami sa musí zabezpečiť adekvátne **ochrana pred poskytnutím informácií z vyhlásení spoločností**, ktoré predložil žiadateľ o zhovievavosť, aby sa zabránilo znevýhodneniu žiadateľa voči ostatným subjektom, ktoré sa podieľali na porušovaní. V opačnom prípade by hrozba sprístupnenia informácií z priznania, ktoré poskytol žiadateľ o zhovievavosť, mohla negatívne ovplyvniť kvalitu jeho podaní, alebo by dokonca mohla úplne odradiť porušovateľa od požiadania o zhovievavosť.

Komisia preto navrhuje,¹⁹ že takáto ochrana by sa mala vzťahovať na:

- všetky **vyhlásenia spoločností** predložené **všetkými žiadateľmi o zhovievavosť** v súvislosti s porušením článku 81 Zmluvy o ES (a to aj v prípade, keď sa súčasne uplatňuje vnútroštátne antitrustové právo);
- bez ohľadu na to, či orgán pre hospodársku súťaž prijme alebo neprijme žiadosť o zhovievavosť, alebo či v súvislosti s ňou neprijme žiadne rozhodnutie.

Táto ochrana sa uplatňuje vtedy, keď poskytnutie informácií nariadi súd, a to bez rozdielu, či **je to pred prijatím rozhodnutia** orgánom pre hospodársku súťaž **alebo po jeho prijatí**. Malo by sa zamedziť dobrovoľné poskytnutie vyhlásení spoločností žiadateľmi o imunitu a o zníženie pokuty, a to prinajmenšom dovtedy, kým nebude vydané vyhlásenie o námietkach.

Ďalším opatrením na zachovanie príťažlivosti programov zhovievavosti by mohlo byť zníženie miery občianskoprávnej zodpovednosti úspešných žiadateľov o imunitu. Komisia preto predkladá na ďalšie zváženie²⁰ možnosť zníženia miery **občianskoprávnej zodpovednosti subjektu, ktorému bola poskytnutá imunita, na žaloby podané jeho priamymi a nepriamymi zmluvnými partnermi**. To by pomohlo zabezpečiť, aby sa výška náhrady škody, ktorú majú uhradiť subjekty, ktorým bola poskytnutá imunita, stala viac predvídateľnou a aby ju bolo možné viac obmedziť, aby nedochádzalo k neoprávnenej ochrane týchto subjektov pred občianskoprávnou zodpovednosťou za ich účasť na porušovaní. Subjekt, ktorému bola poskytnutá imunita, by musel predložiť dôkazy na účel určenia rozsahu zníženia miery jeho zodpovednosti. Pozornosť by sa však mala venovať aj tomu, či je potrebné zaviesť takéto opatrenie, a dosahu, aký by takéto opatrenie malo na plnú kompenzáciu osôb poškodených v dôsledku existencie kartelov a na postavenie ďalších osôb podieľajúcich sa na porušovaní, a to predovšetkým ostatných žiadateľov o zhovievavosť.

¹⁹ Hlavné dôvody pozri v kapitole 10, oddiel B.1 SWP.

²⁰ Hlavné dôvody pozri v kapitole 10, oddiel B.2 SWP.

Komisia vyzýva k predloženiu pripomienok k tejto bielej knihe. Môžu byť odoslané do 15. júla 2008, a to buď e-mailom na adresu:

comp-damages-actions@ec.europa.eu

alebo poštou na adresu:

European Commission
Directorate-General for Competition
Damages actions for breach of the EC antitrust rules
B-1049 Bruxelles

Bežnou praxou Generálneho riaditeľstva pre hospodársku súťaž je uverejňovať príspevky prijaté v rámci verejnej konzultácie. Je však možné požiadať, aby príspevky alebo ich časti neboli uverejnené. V takom prípade je potrebné zreteľne uviesť na prvej strane uvedeného dokumentu, že nemá byť uverejnený, a okrem toho poslať verziu dokumentu, ktorá nie je dôverná, Generálnemu riaditeľstvu pre hospodársku súťaž na uverejnenie.